

КОЛОНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА
COLUMN OF THE MAIN EDITOR

НОВА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ
NEW HIGHER EDUCATION QUALITY – THE CALL OF THE MODERNITY

Провідною ознакою сучасності як плинної цілісної сукупності у ситуації глобальних трансформацій є безпрецедентний соціальний динамізм, що руйнує на своєму шляху застарілі стереотипи. Для європейської освіти зміна таких стереотипів здебільшого пов'язана зі структурними змінами освітнього процесу в університетах, що сприяє глибинній цивілізаційно-інтелектуальній модернізації вищої освіти, дослідженням якості освіти як значущої освітньої проблеми всього людства й України в світовому контексті. Інтеграція вищої освіти України до світового та європейського освітнього простору має відбуватись не лише завдяки участі українських вищих навчальних закладів у різноманітних грантах і програмах, а першочергово шляхом імплементації провідних засад європейської освітньої політики, серед яких завдання забезпечення якості вищої освіти є одним із пріоритетних, необхідною умовою руху української освіти до світових стандартів. За таких умов у сучасній освіті загострюється проблема пошуку нових стратегій мислення та моделей поведінки тих, хто навчається і тих, хто навчає. У процесі викладання та навчання, в досягненні їх результату у вигляді якісної освіти вирішальна роль належить не лише змістові навчання як необхідній для професійної діяльності людини інформації, а й соціальному середовищу та способам, за допомогою яких проходить контекстно зорієнтована взаємодія студентів і викладачів. Системність в освіті починаємо розуміти не як необхідність упровадження єдиної правильної й обов'язкової для всіх членів суспільства схеми надання освіти засобом опанування відповідного змісту, а як прищеплення кожному членові суспільства вміння системно розвивати свої знання, за-

The leading characteristic feature of modernity as a flowing whole in the situations of global transformations is an unprecedented social dynamism, which destroys in its path the outdated stereotypes. For European education, changing of mentioned stereotypes is mostly related to structural changes in the educational process at universities, contributing to the deep civilization-intellectual modernization of higher education, to the quality of education study as a major educational problem facing all humanity and Ukraine in the global context. Integration of higher education of Ukraine into the world and European educational space should take place not only through the participation of Ukrainian higher education institutions in various grants and programmes, but first and foremost by implementing the leading principles of European educational policy, among which the objective of ensuring the quality of higher education is the top priority and a necessary condition for the movement of Ukrainian education to world standards. Under such circumstances, the issue new thinking strategies and behaviours for the learners and those who teach is exacerbated in modern education. In the teaching and learning process and in achieving the results in the form of quality education, not only the content of education as needed to perform the professional activities by the person of information, but also the social environment and the ways of contextually oriented interaction of students and lecturers are crucial. We begin to understand the systematicity in education not as the need to introduce a uniform and compulsory education scheme for all the society members, but as instillation the ability to develop their knowledge systematically, involving all available personal

лучаючи до цього всі наявні особистісні ресурси та соціальні інститути.

У зазначеному контексті заслуговує уваги переосмислення українськими вченими (В. Андрущенко, М. Бойченко, Л. Горбунова, В. Вікторов та ін.) поняття «зміст навчання», орієнтиром якого обрано теорію «ступенів навчання» неповторного в своїх думках і результатах діяльності британо-американського антрополога, автора низки оригінальних концепцій взаємодії людини зі світом та розвитку її розуму Грегорі Бейтсона, у руслі якої всю необхідну майбутньому фахівцеві інформацію, засвоєну в освітньому процесі, називають «протонавчанням», первинним навчанням, чи «навчанням першого ступеню» (розглядається певна сума знань, яка може бути виокремлена, записана, запроектована, запланована, застосована цілком свідомо). Навчання другого ступеню – вторинне навчання – не завжди буває усвідомленим, воно рідко відстежується самими учасниками і часто майже не пов'язане із обраною інформацією; саме у процесі вторинного навчання учні та студенти набувають навичок, які набагато важливіші для їхнього майбутнього життя, ніж елементи наукових знань (вибудовування сенсів, пошуку фахових контекстів, розрізнення потоку подій, проектування завдань у певній перспективі, в рамках обраних ціннісно-смыслових орієнтирів). Цей стан розуму Г. Бейтсон називає способом інструментального пізнання або практичним способом мислення; таке навчання називають «навчанням учитися», а вторинний ступінь вважають доповненням до протонавчання, без якого просте протонавчання призводить до втрати здатності орієнтуватися у різних ситуаціях соціуму, до закостеніння розуму.

«Третинне навчання» (навчання третього ступеню) – це такий стан освіти, у процесі якої ті, хто навчається набувають навичок зміни способу мислення, зміни набору тих варіантів вибудовування сенсів і завдань, якими вони попередньо оволоділи;

resources and social institutions, to each member of society.

In the above-mentioned context, deserves attention a rethinking by Ukrainian scientists (V. Andrushchenko, M. Boichenko, L. Horbunov, V. Viktorov, etc.) of the notion “the content of education”, the guideline for which was the theory of “degrees of study” by Gregory Bateson, the unique in his thoughts and outcomes British and American anthropologist and the author of original concepts series of anthropological interaction with the world and the development of human mind, in the line of which all the necessary for a future specialist information learned in the educational process, is called a “protonaching”, primary to study, or “first degree study” (considering a certain amount of knowledge that can be distinguished, recorded, designed, planned, and applied consciously). Second-level study i.e. secondary education is not always conscious, it is rarely monitored by the participants themselves and often has little or no relevance to the information selected; it is in the process of secondary education that school pupils and students acquire the skills which are much more important to their future life than the elements of scientific knowledge (meaning-building, professional contexts searching, differentiating the flow of events, designing tasks in a certain perspective, within the chosen value-meaning orientations). G. Bateson defines such state of mind as a way of instrumental cognition or a practical way of thinking; such training is called “learning to learn”, and a secondary degree is considered to be an adjunct to the protonation, without which simple protonation leads to the loss of the ability to navigate in various situations of the society, to the mind ossification.

“Tertiary education” (third-degree education) is a state of education in which learners acquire the skills to change their way of thinking, to change the set of options for constructing meanings and tasks that they

таким чином, людині, яка займає певну «екологічну нішу», протиставляється людина творець своєї соціальності, людина-мандрівник (номад). Г. Бейтсон був переконаний: якщо перші два ступені (види) навчання склалися цілком природно у процесі еволюції і присутні у тому чи іншому вигляді в кожній відомій культурі, то «навчання перенавчатися» набуває актуальності за умов радикальних соціально-культурних трансформацій, в обставинах здійснення динамічних модернізаційних зрушень. Тобто, сучасна епоха глобальних цивілізаційних і соціокультурних змін потребує «третинного навчання» як релевантного, а найбільш сучасна формула якісної освіти виглядає як «навчання перевчатися» та першочергово стосується саме змісту освіти.

Іншим значущим аспектом якості вищої освіти є механізми дослідження цієї якості, адже усвідомлення необхідності забезпечення нової якості освіти уможливорює пошук шляхів більш ефективного управління і самою освітою, і людьми, які цю освіту отримали, знімає штучні протиставлення різних культур і цивілізацій, науки і релігії, матеріального й духовного, функціонального і ціннісного завдяки застосуванню принципів толерантності і мультикультуралізму, децентризму і самоорганізації, неперервності освіти як умови саморозвитку і самореалізації, що забезпечують транзитивність, відкритість освіти і можуть слугувати критеріями її якості.

Важливим аспектом з'ясування якості вищої освіти є також те, що конкретним спільнотам (учені та педагоги-менеджери визначають такі спільноти: тих, хто отримує освіту; тих, хто надає освіту; тих, хто управляє освітою; тих, хто формує замовлення на надання вищої освіти), які причетні до освітнього процесу та мають усі підстави для його оцінювання зі своїх, часто протилежних позицій, нав'язуються стандарти оцінювання цієї якості «згори», від адміністративних освітніх структур, тоді як

have previously mastered; thus, the person who occupies a certain “ecological niche” is opposed to the creator of his sociality, the traveller (nomad). G. Bateson was convinced that while the first two stages (types) of learning took place quite naturally in the process of evolution and are observed in one form or another in every known culture, then “learning to retrain” becomes urgent in the face of radical socio-cultural transformations in terms of implementation of dynamic modernization changes. That is, the modern era of global civilizational and socio-cultural changes requires the “third-rate education” as a relevant, the most up-to-date formula for quality education, as “learning to learn”, and is primarily concerned with the content of education.

Another significant aspect of the higher education quality is the research mechanisms for the quality obtaining, for the reason that the awareness of the need to ensure the new quality of education makes it possible to find out the methods for better education management, and the people who received education, it removes artificial contrasts between different cultures and civilizations, science and religion, material and spiritual, functional and value through the application of the principles of tolerance and multiculturalism, decentrism and self-organization, continuity of education as a condition of selfdevelopment and self-realization providing transitivity, open education and be able to serve as the education quality criteria.

An important feature of the quality of higher education finding out is also the fact that specific communities (scholars and educators-managers identify the following groups: learners; education providers; education managers; procurement contractors; the ones who form the order for higher education), which are involved in the educational process and have every reason to evaluate it from their positions, often the opposite ones, the quality evaluation standards are imposed “from the top” by the adminis-

при формуванні таких стандартів не завжди і далеко не повною мірою враховуються ціннісні позиції згаданих вище спільнот. Отже, нині існує необхідність гармонізувати стосунки держави як представника інтересів усього суспільства і конкретних соціальних спільнот студентів, колективів викладачів, місцевих громад, працедавців як замовників молодих фахівців із певної спеціальності – як тих, що представляють громадськість з її розмаїттям інтересів.

Окресливши окремі аспекти актуальності проблеми, запрошуємо до обговорення на сторінках журналу питань забезпечення й дослідження якості сучасної вищої освіти, зокрема:

– технологій модернізації змісту освітніх програм, навчальних дисциплін та курсів, різних видів практик з урахуванням формули «навчати перевчатися»;

– шляхів і засобів задоволення інтересів різних соціальних спільнот як замовників на надання якісної вищої освіти і тих, що реалізують це замовлення у формі освітніх послуг;

– механізмів ефективного державно-громадського моніторингу якості вищої освіти у вітчизняних навчальних закладах.

*Любов Кравченко
Валентина Оніпко*

trative educational structures, while in formulating such standards the value positions of the communities mentioned above are not always and far from being fully taken into account. Therefore, there is now a need to harmonize the relations of the state as a representative of the society interests and the social communities of students, the teams of teaching staff, the local communities, the employers of the young specialists in a particular specialty as representatives of the public in the diversity of its interests.

Having outlined some aspects of the problem urgency, we invite you to discuss the issues of ensuring and research the quality of modern higher education on the pages of the journal, in particular:

– technology for modernization of the content of educational programmes, disciplines and courses of different types of practices, taking into account the “to learn to learn” formula;

– ways and means of taking into account the interests of different social communities as the customers for providing of quality higher education and those ones who implement such order in educational services;

– mechanisms of effective state-public monitoring of higher education quality in domestic educational establishments.

*Liubov Kravchenko
Valentyna Onipko*